

การจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี โดยพุทธสันติวิธี

The Management of the Devatābalī Ritual through Buddhist Peaceful Means

¹ณัฐพรเชษฐ์ สุขสมบัติวัฒนา และ อุทัย สติมัน¹Nadpurached Suksombatwattana and Uthai Satiman

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nawadpoorached@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีและแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี และ 3. เพื่อนำเสนอการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1. พิธีกรรมบวงสรวงกับยุคปัจจุบันพบว่า มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมและมีแนวโน้มเป็นไปในลักษณะส่งเสริมความเชื่อที่ผิด หรือการนำไปผูกโยงกับเรื่องงมงาย หรือเห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ รวมถึงไม่เป็นการรักษาสืบต่อวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของมนุษย์ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือเพื่อขอพร ขอบคุณ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งเหล่านั้น พิธีกรรมนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อส่วนบุคคล ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน โดยมีวัตถุประสงค์ของพิธีกรรมบวงสรวงส่วนใหญ่ก็มักจะมีแนวโน้มหรือโน้มเอียงไปในด้านของการ 1) ขอพร 2) ขอบคุณ 3) แก่บน 4) ป้องกันภัย และ 5) สร้างขวัญกำลังใจ 2. หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลี พบว่า 1) หลักโศคาทียะ หรือ โศคาทียะ 5 ข้อว่าด้วยการทำพลี 5 อย่าง ข้อว่าด้วยเทวดาพลี ถวายเทวดา คือ สักการะบำรุงหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เป็นพรบูชาตามความเชื่อถือ 2) หลักอนุสติ 10 ข้อว่าด้วยเทวดาอนุสติ ระลึกถึงเทวดา คือ น้อมจิตระลึกถึงเทวดาทั้งหลายที่ตนเคยรู้และพิจารณาเห็นคุณธรรมอันทำบุคคลให้เป็นเทวดานั้น ๆ ตามที่มีอยู่ในตน และ 3) หลักไตรสิกขา คือ ทาน ศีล ภavana 3. การจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธี พบว่าควรประกอบไปด้วยหลัก 5 ประการ ดังนี้ 1) รักษาแก่นแท้ 2) ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง 3) สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม 4) ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ และ 5) ผสานกับหลักไตรสิกขา

คำสำคัญ: การจัดการ; การทำเทวดาพลี; พุทธสันติวิธี

Abstract

The study had the following objectives: 1) to investigate the context, problems, and needs for the management of the Devatābalī ritual, as well as concepts related to the practice

of the Devatābalī ritual; 2) to explore the Buddhadhamma that supports the management of the Devatābalī ritual; and 3) to present the management of the Devatābalī ritual through Buddhist peaceful means. The study employed a qualitative research method, collecting data from documents, in-depth interviews with 15 participants, and a focus group discussion with 8 experts. The data obtained were analyzed using content analysis.

The study found the following results: 1) The Devatābalī ritual in the present era has changed from its original form, with a tendency to promote wrong beliefs, tie to superstition, prioritize material values over spiritual ones, and fail to protect the environment. The concepts surrounding the practice of the Devatābalī ritual reflect human beliefs in the supernatural or sacred things, which people worship to show gratitude, ask for blessings, and build positive relationships. This ritual is rooted in personal belief, as well as the traditions and cultures of each group. The objectives of the ritual are mainly: (1) to ask for blessings; (2) to show gratitude; (3) to make offerings; (4) to protect oneself from danger; and (5) to build morale. 2) The Buddhadhamma that supports the management of the Devatābalī ritual includes the following: (1) *Bhoga-ādiya*, which refers to five reasons for earning and having wealth; performing the ritual allows one to worship the deities according to one's faith; (2) *Anussati*, which refers to recollection; performing the ritual allows one to recollect the deities and contemplate the virtues that enable people to become like gods, as can be found in oneself; and (3) *Tisikkhā*, or the threefold training, which refers to *dāna* (giving), *sīla* (morality), and *bhāvanā* (development). 3) The management of the Devatābalī ritual through Buddhist peaceful means includes the following five principles: (1) preserving the core of the ritual; (2) adapting; (3) building understanding and participation; (4) using modern technology and media; and (5) integrating with the threefold training.

Keywords: Management; Devatābalī Ritual; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

ประเทศไทย มีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น พิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์อย่างแยกแยะไม่ได้ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือเมื่อมีการจัดพิธีดังกล่าวขึ้น คนในชุมชนที่มาร่วมพิธีจะเกิดความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนอย่างดียิ่ง ปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีแบบโบราณกำลังเลือนหายไป ซึ่งคนสมัยใหม่มักจะละเลย แม้จะมีการนำมาปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอน ในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้มีการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย หากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบไม่เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามมีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา

วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้ ซึ่งพิธีกรรมตามพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (Royal Institute, 2011) ให้ความหมายไว้ว่า "พิธีกรรม" หมายถึง การบูชา แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา ส่วนพิธีกรรม คือ การกระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบวิธี เพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจ และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด ๆ ก็ตาม ต่างก็มีการ ปฏิบัติต่อศาสนาของตน ตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็น "พิธีกรรม" ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธา

การสืบทอดพิธีกรรมของสังคมไทยมีความชัดเจนและปรากฏชัด เพราะเรามีวัฒนธรรมและประเพณี ที่ทำกันแต่โบราณ ที่เกี่ยวข้องกันมากคือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และยังมีพิธีกรรมที่ศาสนาพราหมณ์ เข้ามาเกี่ยวข้องอีก ปัจจุบันเลยไม่รู้ว่สิ่งทีประพตปฏิบัติเป็นพราหมณ์หรือ เป็นพุทธ แต่ไม่ว่าจะเป็น พราหมณ์หรือพุทธผู้คนในชุมชนจะมีความสามัคคีปรองดอง กลมเกลียวรักในหมู่พวกของตน ผู้สืบทอดหวังว่า จะเกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในหมู่พวกพ้องเดียวกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สังคมก็จะมี ความเจริญ แม้ใน ปัจจุบันวัฒนธรรมหรือประเพณีที่ทำกันมาแต่โบราณกำลังจะเลือนหายไป คนรุ่นใหม่ไม่อนุรักษ์ของเดิมทีมี ประโยชน์จึงพากันละเลย แม้มีเห็นปฏิบัติอยู่บ้าง ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจถูกต้อง ทำให้มีการปฏิบัติที่ไม่ ถูกต้องขาดความเป็นระเบียบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่มี การแนะนำหรือชี้แจงให้เรื่องทีถูกต้องส่งผลต่อ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งมามีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ และไม่แน่ใจว่า พิธีกรรมและประเพณีที่ดีเหล่านี้ อาจจะเลือนหายหรือสูญสลายไปตามกาลเวลาอย่างแน่นอน

พิธีกรรมเป็นการบูชาหรือแบบอย่างแบบแผนทีปฏิบัติในศาสนา แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์เราสมมติขึ้นทั้งนั้น การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ สามารถสื่อให้เห็นถึงความสำเร็จทีเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความสบายใจ และมี กำลังใจทีจะดำเนินชีวิตต่อไป ประเพณีหมายถึง ความประพตทีคนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแบบแผน และได้ทำ การปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นต้นแบบทีจะให้คนรุ่นต่อไปปฏิบัติตามกัน ถ้าคนในสังคมคนใดกลุ่มใดก็ตามฝ่าฝืน คนนั้นหรือกลุ่มนั้นจะถูกตำหนิจากสังคม แม้จะมีประเพณีที ยึดถือกันในลักษณะนี้ก็ยังมึประเพณีทีจะเป็นวิถี แห่งการดำเนินชีวิตของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัฒวอาราม ในประเทศทีสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าพิธีกรรมและ ความเชื่อ ถ้าหากเกี่ยวเนื่องกับศาสนาก็จะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม แต่ถ้าหากเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ก็จะเป็นเรื่องราวของ บุคคล เริ่มตั้งแต่การ เข้าสู่วัยรุ่น การเข้าวัยผู้ใหญ่ การเข้าสู่วัยครองเรือน และสุดท้าย เป็นการเข้าสู่ บั้นปลายของชีวิต

การบวงสรวงนับเป็นประเพณีปฏิบัติหรือธรรมเนียมสำคัญของจังหวัดเชียงราย ซึ่งได้แฝงอยู่ในวิถีชีวิต ทั้งในเทศกาล งานประเพณี และพิธีกรรม ทั้งนี้เมื่อมีการปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมาในทุกสมัยนับตั้งแต่อดีต จนถึงในปัจจุบัน ประกอบกับความหลากหลายในทางชาติพันธุ์ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย จึงสะท้อน ให้เห็นถึงธรรมเนียมปฏิบัติด้านการบวงสรวงสังเวยทีแต่ละพื้นที่ได้ถือปฏิบัติกันมาด้วยความเคารพยำเกรง (Nuchit, 2006) ซึ่งคำว่าบวงสรวงหรือพิธีบวงสรวงเป็นพิธีกรรมพราหมณ์ทีสืบทอดกันมาและผสมผสานในพิธี ของชาวพุทธ แต่ทางพุทธจะใช้คำว่า การทำเทวตพลเป็นการแสดงออกถึง ความเชื่อและความศรัทธาต่อ สิ่งศักดิ์ก่อนจะประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

การบวงสรวง หรือการทำเทวตพล คือ พิธีการทางพระพุทธศาสนา ทีท่านโบราณคณาจารย์ได้กระทำ เพื่อเป็นการยอมรับนับถือท่านผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ในชีวิต (Phrakrusirattananuwat et al., 2012) มีพระ บรม-ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระอริยสงฆ์สาวก เทพไท้เท วา คุณบิดามารดา อาจารย์ทุก ๆ พระองค์ ทุก ๆ ชาติ รวมทั้งพระภูมิเจ้าที่ ท่านท้าวจตุมหาราชทั้ง 4 ท่าน

พระยายมราช เคารพท่านผู้เป็นใหญ่ในทั้ง 3 โลก การบวงสรวง คนส่วนมากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นพิธีกรรมของพราหมณ์ บวงสรวงเป็นภาษาพราหมณ์สมัยพุทธกาลก็เป็นภาษาบาลี ส่วนภาษาไทยแปลว่ายอมรับนับถือท่านผู้มีพระคุณ คือพระรัตนตรัย พรหม เทวา ผู้เป็นใหญ่ดูแลโลก ดูแลคุ้มครองผู้ที่มีบุญบารมีไม่ให้เกิดอันตรายจากอุบัติเหตุ จากผู้ร้าย จากภัยธรรมชาติ เป็นพิธีการบูชาพระคุณความดีของท่านที่มีคุณงามความดีต่อสรรพสัตว์ทั้ง 3 โลก จุดประสงค์ของการบวงสรวงมีมากมายหลายข้อ แล้วแต่จุดประสงค์ของแต่ละท่านที่จะบวงสรวงเพื่ออะไร ก็ตั้งจิตอธิษฐาน อัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่ ท่านผู้มีพระคุณ ถ้าศาสนาพราหมณ์ก็บูชาพระพรหม เทวาอารักษ์ ถ้าเป็นชาวพุทธก็อัญเชิญท่านผู้เป็นใหญ่สูงสุด คือองค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์เจ้า พระอริยสาวกทุก ๆ พระองค์ เบื้องบนพระนิพพาน คุณบิดา มารดาทุก ๆ ชาติ เทพเจ้าพระพรหมเทวดาที่ดูแลคุ้มครองป้องกันทั้ง 3 โลก เมื่อพระองค์ท่านเสด็จมาแล้วตามที่เรที่ตั้งใจอัญเชิญด้วยความเคารพนับถือ ด้วยใจจริง ขอให้ท่านช่วยเหลืองานใหญ่ ๆ ที่เราจะทำ เช่น สร้างวัด สร้างบ้าน สร้างตึก เป็นต้น ก็ทำให้ ฝัวิญญาณ คนสัตว์ ได้เห็นพระท่านมา ได้โมทนา ยินดี เมื่อได้เห็นแสงสว่างจากท่านผู้บริสุทธิ์ มีปัญญาบารมี มีความสุขสดชื่น โลกก็ไม่วุ่นวายเดือดร้อนจนเกินไป สรรพสัตว์จะอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็น จากความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละโดยพุทธสันติวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ และแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละโดยพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) มุ่งเน้นวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละและแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ และเพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ รูป/คน การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำเสนอรูปแบบการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละโดยพุทธสันติวิธี ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ และแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดพิธีกรรมการทำเทวดาพละ ผู้วิจัย ศึกษาด้านเนื้อหาวิเคราะห์แนวคิดการทำเทวดาพละ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ ผู้วิจัย ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาพระสงฆ์ นักวิชาการ

ขั้นที่ 4 บูรณาการแนวคิดและยกร่างการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพละเพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

ขั้นที่ 5 นำเสนอรูปแบบการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาลีโดยพุทธสันติวิธีที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาลี และแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาลี

พิธีกรรมบวงสรวงกับยุคปัจจุบัน พบว่า มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมและมีแนวโน้มเป็นไปในลักษณะส่งเสริมความเชื่อที่ผิด ๆ หรือการนำไปผูกโยงกับเรื่องมงาย หรือเห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจและไม่นำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง รวมถึงไม่เป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาลี พบว่า

1. **พิธีกรรมบวงสรวง** เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของมนุษย์ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อขอพร ขอบุณ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งเหล่านั้น พิธีกรรมนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อส่วนบุคคล ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่โดยรวมแล้วมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความอุ่นใจและความมั่นคงในชีวิต

2. **พิธีกรรมบวงสรวง** สื่อถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น เทพเจ้า ผีศาจ หรือพลังงานบางอย่างที่ควบคุมชีวิตของมนุษย์ 2) ความเคารพ แสดงออกถึงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อ 3) ความหวัง โดยหวังจะได้รับสิ่งที่ดี เช่น สุขภาพ ความเจริญ ความสำเร็จ หรือการป้องกันภัยอันตราย 4) ความผูกพัน โดยเน้นสร้างความผูกพันระหว่างบุคคลกับชุมชน หรือกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ 5) วัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา

3. **พิธีกรรมบวงสรวง** มีความเป็นมา หลักการ กระบวนการ วิธีการ โดยสรุป ได้แก่ 1) ความเป็นมามีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เกิดจากความพยายามของมนุษย์ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต 2) หลักการ ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละกลุ่มคน แต่โดยทั่วไปจะเน้นการบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยเครื่องเซ่นไหว้ การสวดมนต์ หรือการทำพิธีกรรมต่าง ๆ และ 3) กระบวนการ มีขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การเตรียมสถานที่ การเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ การทำความสะอาดร่างกาย การสวดมนต์ และการถวายเครื่องเซ่นไหว้

4. **วัตถุประสงค์ของพิธีกรรมบวงสรวง** ส่วนใหญ่ก็มักจะมีแนวโน้มหรือโน้มเอียงไปในด้านของการ 1) ขอพร ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา 2) ขอบุณ ขอบุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประทานพรให้ 3) แก้น เป็นการตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จ 4) ป้องกันภัย ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองป้องกันจากภัยอันตราย และ 5) สร้างขวัญกำลังใจ ช่วยให้ผู้ประกอบพิธีรู้สึกอุ่นใจ และมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต

สรุปและวิเคราะห์ปัญหาของพิธีกรรมบวงสรวงในปัจจุบัน จากข้อมูลเบื้องต้น จะสังเกตเห็นได้ชัดว่าพิธีกรรมบวงสรวงในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ ได้แก่

ปัญหาหลัก การบิดเบือนความหมาย: พิธีกรรมถูกนำมาใช้ในลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากความหมายเดิม กลายเป็นการเน้นที่เรื่องของความมั่งคั่งและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการพัฒนาจิตใจ และความเข้าใจในหลักธรรม ขาดความเข้าใจในหลักการ: ผู้คนจำนวนมากขาดความเข้าใจในที่มาที่ไปและความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรม ทำให้การปฏิบัติกลายเป็นเพียงพิธีกรรมภายนอกที่ขาดแก่นแท้ เน้นวัตถุ

มากกว่าจิตใจ: การให้ความสำคัญกับเครื่องเซ่นไหว้และพิธีกรรมภายนอกมากกว่าการพัฒนาจิตใจ ทำให้ขาดความหมายและคุณค่าที่แท้จริง ขาดความเชื่อมโยงกับหลักธรรม: พิธีกรรมไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม: การใช้เครื่องเซ่นไหว้ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ

สาเหตุของปัญหา การสืบทอดความเชื่อที่ผิดเพี้ยน: ความเชื่อและค่านิยมที่ผิดพลาดถูกถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การค้าขายความเชื่อ: การมีผู้ที่อาศัยความเชื่อของผู้อื่นแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้พิธีกรรมกลายเป็นธุรกิจ การขาดความรู้ความเข้าใจ: ผู้คนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงของสังคม: สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับเรื่องวัตถุมากกว่าเรื่องจิตใจ

แนวทางแก้ไข ส่งเสริมการศึกษา: สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิธีกรรมและหลักธรรมคำสอน เน้นคุณค่าทางจิตใจ: ส่งเสริมให้ผู้คนให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจมากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุ รักษาสิ่งแวดล้อม: เลือกใช้เครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความร่วมมือ: ร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาพิธีกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัย ปรับปรุงกฎหมาย: มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมที่ชัดเจน

สรุป พิธีกรรมบวงสรวงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทย การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยและหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง จะช่วยให้พิธีกรรมยังคงมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี

ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลี

1. หลักโกคาคิยะ หรือ โกคาคิยะ 5 (ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโกคาคิยะ หรือ เหตุผลที่อธิบายควรยึดถือ ในการที่จะมีหรือครอบครองโกคาคิยะ) ข้อว่าด้วยการทำพลี 5 อย่าง ก) ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ ข) อดิธิพลี ต้อนรับแขก ค) ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ง) ราชพลี บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร เป็นต้น จ) เทวดาพลี ถวายเทวดา คือ สักการะบำรุงหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชา ตามความเชื่อถือ

2. หลักอนุสติ 10 (ความระลึกถึง, อารมณ์อันควรระลึกถึงเนื่อง ๆ ข้อว่าด้วยเทวดาอนุสติ (ระลึกถึงเทวดา คือ น้อมจิตระลึกถึงเทวดาทั้งหลายที่ตนเคยรู้และพิจารณาเห็นคุณธรรมอันทำบุคคลให้เป็นเทวดานั้น ๆ ตามที่มีอยู่ในตน และหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา

ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลี จากการศึกษาหลัก โกคาคิยะ 5 และ อนุสติ 10 พบว่าหลักพุทธธรรมเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลีได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นที่การปรับเปลี่ยนมุมมองและเจตนา ในการประกอบพิธีกรรมให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังนี้

หลักโกคาคิยะ 5 และการทำเทวดาพลี การทำเทวดาพลี เป็นหนึ่งในโกคาคิยะ 5 ซึ่งหมายถึงการทำบุญอุทิศให้แก่เทวดา เพื่อแสดงความเคารพและขอพร การปรับเปลี่ยนมุมมอง: จากเดิมที่เน้นการขอพรเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ควรปรับเปลี่ยนเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่เทวดา ด้วยความเคารพและความกตัญญู เน้นเจตนา: ความสำคัญอยู่ที่เจตนาในการทำบุญ ไม่ใช่รูปแบบหรือขนาดของเครื่องเซ่นไหว้ เชื่อมโยงกับหลักธรรมอื่น ๆ: การทำเทวดาพลีควรเชื่อมโยงกับหลักธรรมอื่น ๆ เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักอนุสติ 10 และการทำเทวดาพลี เทวดาอนุสติ: การระลึกถึงคุณธรรมของเทวดา จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเลื่อมใสและอยากที่จะปฏิบัติตาม การพิจารณาคุณธรรม: เมื่อพิจารณาถึงคุณธรรมของ

เทวดา ก็จะเห็นว่าการเป็นเทวดานั้นเกิดจากการทำความดี การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา การนำไปปฏิบัติ: การนำหลักเทวดานุสติมาประยุกต์ใช้กับการทำเทวดาพลี จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้อง และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธี

เพื่อนำเสนอการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธีสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **รักษาแก่นแท้** หมายถึง การเน้นความศรัทธาและความเคารพ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนพิธีกรรม แต่ควรรักษาแก่นแท้ของการแสดงความเคารพและศรัทธาต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเน้นความบริสุทธิ์ใจ ในการปฏิบัติพิธีกรรม การคงไว้ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ รักษาองค์ประกอบที่มีความหมายและสำคัญ เช่น การสวดมนต์ การถวายของบูชา (เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน) และการแสดงความกตัญญูต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2. **ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง** หมายถึง การยกเลิกการบูชาสัตว์ ในยุคปัจจุบันที่ค่านิยมเรื่อง การไม่เบียดเบียนและความเมตตาต่อสัตว์มีความสำคัญมากขึ้น ควรเลิกการบูชาสัตว์และเปลี่ยนมาใช้ สัญลักษณ์ที่ไม่เบียดเบียน เช่น การถวายดอกไม้ ผลไม้ หรือธูปเทียนแทน การใช้สัญลักษณ์ที่ไม่รุนแรง ปรับเปลี่ยนการใช้สัญลักษณ์ในพิธีกรรมให้เหมาะสมกับค่านิยมสมัยใหม่ เช่น การใช้ธูปเทียน ดอกไม้ หรือ ผลไม้แทนการเสียสละสิ่งของที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงหรือความขัดแย้ง

3. **สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม** หมายถึง การอธิบายความหมายของพิธีกรรม การอธิบาย ความหมายและวัตถุประสงค์ของพิธีกรรมให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจนจะช่วยสร้างความเข้าใจและความ เชื่อมั่นในการปฏิบัติพิธีกรรม การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับยุคสมัยเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมการมี ส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีในชุมชน

4. **ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่** หมายถึง การบันทึกและเผยแพร่พิธีกรรม ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการบันทึกและเผยแพร่พิธีกรรมผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การถ่ายทอดสด การทำวิดีโอสารคดี หรือการสร้าง เนื้อหาดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและน่าสนใจ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรม เช่น การอธิบายความหมาย การแนะนำขั้นตอน หรือการ แบ่งปันประสบการณ์จากผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

5. **ผสมผสานกับหลักบุญสิกขา 3** หมายถึง หลักทาน ศีล ภาวนา หรือบุญสิกขา มีการให้ทาน การนั่ง สมาธิก่อนหรือหลังพิธี การสวดมนต์ร่วมกัน หรือการเจริญสติในระหว่างพิธีกรรม เพื่อเสริมสร้างความสงบสุข ในจิตใจ การใช้พิธีกรรมเป็นโอกาสในการปฏิบัติธรรม การใช้พิธีกรรมเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความรู้และ ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาพราหมณ์และหลักพระพุทธศาสนา

โดยมีแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีดังนี้

1. **พิธีกรรมบวงสรวง** สะท้อนถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ 1) ความกตัญญู การขอบคุณ ในสิ่งที่ได้รับ 2) การให้ทาน การถวายเครื่องเซ่นไหว้ 3) การทำบุญ การสร้างกุศล 4) ความเชื่อในกรรม เชื่อว่า การกระทำของมนุษย์จะส่งผลต่อชีวิต และ 5) ความไม่ประมาท การตระหนักถึงความไม่แน่นอนของชีวิต

2. **พิธีกรรมการบวงสรวง** เป็นกุศโลบายที่ใช้ในการพัฒนาสันติในสังคมไทยได้ ดังนี้ 1) สร้างความสามัคคี การร่วมกันประกอบพิธีกรรมทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน 2) ลดความขัดแย้ง การให้ ความสำคัญกับสิ่งที่ทุกคนเชื่อร่วมกัน ช่วยลดความขัดแย้ง 3) สร้างความสงบสุข การประกอบพิธีกรรม อย่างสงบและเรียบร้อย สร้างบรรยากาศที่สงบสุข

3. **พิธีกรรมบวงสรวง** จะมีประสิทธิผลต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ประกอบด้วย 1) ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) ความตั้งใจ ความตั้งใจจริงในการประกอบพิธี 3) ความบริสุทธิ์ใจ การกระทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ และ 4) การปฏิบัติตน การปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอน

4. **สิ่งที่ผู้เข้าร่วมพิธีคาดหวังจากพิธีกรรมบวงสรวง** ที่ตนเองได้เข้าร่วม คือ 1) ความอุ่นใจ รู้สึกอุ่นใจและปลอดภัย 2) ความสำเร็จ หวังจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา 3) ความสุข หวังจะได้รับความสุขความเจริญ 4) การคุ้มครอง หวังจะได้รับการคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้าย และ 5) การให้อภัย หวังจะได้รับการให้อภัยจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่การจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาทิที่สอดคล้องกับสังคมพุทธ องค์ความรู้ใหม่ต้นแบบการทำพิธีเทวตาทิโดยพุทธสันติวิธี มีดังนี้

1. **หลักการสำคัญในการปรับเปลี่ยนรูปแบบเทวตาทิ** ควรเน้นการพัฒนาจิตใจ มุ่งเน้นการฝึกฝนจิตใจให้บริสุทธิ์ ลดความยึดติดในรูปธรรม ลดความสำคัญของเครื่องเซ่นไหว้และพิธีกรรมภายนอก เน้นที่เจตนาและความบริสุทธิ์ของจิตใจ เชื่อมโยงกับหลักธรรมคำสอน เช่น การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา มาประยุกต์ใช้ในการทำพิธีกรรม ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชนและสังคม และรักษาสังแวดล้อมเลือกใช้เครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบการทำเทวตาทิที่เหมาะสมตามหลักพุทธสันติวิธีก่อให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

1) เจตนาที่บริสุทธิ์ การเข้าร่วมพิธีควรเกิดจากเจตนาที่บริสุทธิ์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่นและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่เพื่อหวังผลตอบแทน

2) การพัฒนาจิตใจ เน้นการฝึกฝนจิตใจให้บริสุทธิ์ เช่น การทำสมาธิ การเจริญภาวนา เพื่อให้เกิดปัญญาและความเข้าใจในธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ

3) การให้ทาน การแบ่งปันสิ่งของหรือทรัพย์สินแก่ผู้ที่ขาดแคลน หรือการบริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์

4) การรักษาศีล การรักษาศีล 5 หรือศีล 8 เพื่อเป็นการฝึกตนให้มีคุณธรรม

5) การเจริญปัญญา การศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้เกิดปัญญาและความเข้าใจในชีวิต

2. พิธีกรรมการทำเทวตาทิโดยพุทธสันติวิธี

พิธีกรรมการทำเทวตาทิ พิธีกรรมนี้จะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ โดยทั่วไป ดังนี้ 1) การเตรียมสถานที่: เลือกสถานที่ที่เหมาะสม โดยทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อย 2) การจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้: เตรียมเครื่องเซ่นไหว้ตามความเหมาะสม เช่น ข้าวต้มมัด ขนม ผลไม้ ดอกไม้ ธูป เทียน และเครื่องดื่ม 3) การอัญเชิญ: กล่าวคำอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาประทับในเครื่องเซ่นไหว้ 4) การไหว้: จุดธูปเทียน กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พร้อมกล่าวคำอธิษฐานขอพร และ 5) การถวายเครื่องเซ่นไหว้: นำเครื่องเซ่นไหว้ไปวางไว้หน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ซึ่งพิธีกรรมการทำเทวตาทิมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ทั้งในแง่ของเครื่องเซ่นไหว้ คำอธิษฐาน และขั้นตอนต่าง ๆ

ส่วนพิธีกรรมทำเทวตาทิแบบพุทธสันติวิธีจะแตกต่างจากพิธีกรรมแบบทั่วไป คือไม่เน้นเครื่องเซ่นไหว้ ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องเซ่นไหว้ที่อลังการ ไม่เน้นพิธีกรรมภายนอก เน้นที่เจตนาภายในมากกว่า เน้นการพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตใจให้บริสุทธิ์ มุ่งเน้นการสร้าง ความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น โดยจะเน้นที่การพัฒนาจิตใจและการสร้างกุศลโดยเน้นที่เจตนาที่บริสุทธิ์ มุ่งการพัฒนาจิตใจ การให้ทาน การแบ่งปัน

สิ่งของหรือทรัพย์สินแก่ผู้ที่ขาดแคลน หรือการบริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์ การรักษาศีล 5 หรือศีล 8 เพื่อเป็นการฝึกตนให้มีคุณธรรม การเจริญปัญญาเพื่อให้เกิดปัญญาและความเข้าใจในชีวิต สิ่งที่เราควรระลึกเสมอ ความตั้งใจจริง ความเมตตาต่อทุกสรรพสิ่ง ใช้ปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ

สรุป พิธีกรรมทำเทวตาพลีแบบพุทธสันติวิธีเป็นวิธีการที่เน้นการพัฒนาจิตใจและการสร้างกุศล มากกว่าการยึดติดกับพิธีกรรมภายนอก การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงและเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่กว่าการทำพิธีกรรมภายนอก

3. โองการที่ออกแบบให้เหมาะสมกับสังคมพุทธ โองการ คือ คำกล่าวที่มีความหมายดีงาม มักใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล หรือเพื่ออธิษฐานขอพร โดยโองการเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ

1) โองการทั่วไป เป็นโองการที่ใช้กันทั่วไปในสังคมไทย ไม่ได้จำกัดเฉพาะในกลุ่มพุทธศาสนิกชน อาจมีการกล่าวถึงเทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ นอกเหนือจากพระพุทธเจ้า เนื้อหา มักเน้นขอพรในเรื่องทั่วไป เช่น สุขภาพ ความเจริญ ความสำเร็จ การปกป้องคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้ายตัวอย่าง “ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ข้าพเจ้าประสบแต่ความสุขความเจริญ”

2) โองการที่ออกแบบให้เหมาะสมกับสังคมพุทธ ลักษณะ เป็นโองการที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเน้นที่การสร้างกุศล การพัฒนาจิตใจ และการดับทุกข์ เนื้อหา มักกล่าวถึงพระรัตนตรัย (พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์) การทำบุญ การรักษาศีล การเจริญภาวนา และการอุทิศส่วนกุศล ตัวอย่าง “ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงเป็นสักขีพยานในการกระทำกุศลของข้าพเจ้าในวันนี้ ขอให้กุศลผลบุญที่ข้าพเจ้าได้สร้างขึ้น จงส่งผลให้ข้าพเจ้าและญาติมิตรทั้งหลาย ได้พบแต่ความสุขความเจริญ”

เหตุผลที่ควรใช้โองการที่เหมาะสมกับสังคมพุทธ 1) สอดคล้องกับความเชื่อ สำหรับพุทธศาสนิกชน การใช้โองการที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนจะทำให้รู้สึกเชื่อมโยงกับศาสนาของตนมากขึ้น 2) ส่งเสริมการทำความดี การกล่าวโองการที่เน้นการสร้างกุศล จะกระตุ้นให้ผู้กล่าวและผู้ฟังเกิดความตั้งใจที่จะทำความดี และ 3) สร้างสรรค์สังคม การส่งเสริมหลักธรรมทางพุทธศาสนา จะช่วยสร้างสังคมที่สงบสุขและมีคุณธรรม

สรุปการเลือกใช้โองการนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อและความต้องการของแต่ละบุคคล แต่การใช้โองการที่เหมาะสมกับสังคมพุทธ จะช่วยให้การทำพิธีกรรมต่าง ๆ มีความหมายมากยิ่งขึ้น และส่งผลดีต่อจิตใจของผู้ปฏิบัติ

4. เครื่องบวงสรวงในพิธีกรรมเทวตาพลีแบบพุทธสันติวิธี เครื่องบวงสรวงเป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมเทวตาพลี โดยมีความหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อและหลักธรรมของแต่ละศาสนาหรือลัทธิ

เครื่องบวงสรวงในพิธีกรรมเทวตาพลีแบบทั่วไป ลักษณะ มักเน้นที่รูปธรรม เช่น อาหารคาวหวาน ผลไม้ ดอกไม้ ธูป เทียน เครื่องดื่ม เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอพร ขอความคุ้มครอง และเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ได้รับ ความเชื่อ เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะพอใจในเครื่องเซ่นไหว้ที่นำมาถวาย และจะประทานพรตามที่ขอ

เครื่องบวงสรวงในพิธีกรรมเทวตาพลีแบบพุทธสันติวิธี ลักษณะ: เน้นที่เจตนาและการกระทำที่เป็นกุศลมากกว่ารูปธรรมของเครื่องเซ่นไหว้ อาจมีการใช้ดอกไม้ ธูป เทียน แต่ไม่จำเป็นต้องมีมากมาย วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการสร้างกุศล อุทิศส่วนกุศลให้แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อพัฒนาจิตใจของผู้ทำบุญ ความเชื่อ เชื่อว่าเจตนาที่บริสุทธิ์ในการทำบุญและการกระทำที่เป็นกุศล จะส่งผลให้เกิดความสุขและความเจริญ

Diagram 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาสีและแนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตา พบว่า 1) พิธีกรรมบวงสรวง เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของมนุษย์ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อขอพร ขอบคุณ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งเหล่านั้น พิธีกรรมนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อส่วนบุคคล ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่โดยรวมแล้ว มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความอุ่นใจและความมั่นคงในชีวิต 2) พิธีกรรมบวงสรวง สื่อถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น เทพเจ้า ผีสงฆ์ หรือพลังงานบางอย่างที่ควบคุมชีวิตของมนุษย์ (2) ความเคารพ แสดงออกถึงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อ (3) ความหวัง โดยหวังจะได้รับสิ่งที่ดี เช่น สุขภาพ ความเจริญ ความสำเร็จ หรือการป้องกันภัยอันตราย (4) ความผูกพัน โดยเน้นสร้างความผูกพันระหว่างบุคคล กับชุมชน หรือกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ (5) วัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา Saenglap (2003) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อพระยาศรีโทนของชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า ชาวชุมชนหนองบัวยังคงมีความเชื่อต่อเจ้าพ่อพระยาศรีโทนอย่างมั่นคง และยึดถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และพร้อมใจประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อเป็นประจำทุกปี องค์ประกอบของพิธีกรรมแบ่งออกเป็นสามด้าน องค์ประกอบแรกคือองค์ประกอบด้านบุคคล องค์ประกอบที่สอง คือองค์ประกอบด้านเวลาและสถานที่ ซึ่งจะมีพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าพ่อ 2 พิธีกรรม คือ พิธีกรรมการเลี้ยงศาลเจ้าพ่อพระยาศรีโทน และพิธีกรรมการเชิญเจ้านายเข้าเมือง องค์ประกอบสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้านวัสดุ ส่วนขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรม จะดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนของพิธีกรรม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนของพิธีกรรมเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ชาวบ้านยังคงมีความเลื่อมใสและเชื่อมั่นเหมือนเดิม เพราะจากการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของทุก ๆ ปี ก็เกิดผลในด้านดีต่อชุมชนตำบลหนองบัวและทำให้สังคมมีระเบียบ ก่อให้เกิดความสงบสุขของสังคมจากการศึกษาทำให้ทราบว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ต้องการให้พิธีกรรม

เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานมีความสามัคคีกัน มีพฤติกรรมที่ดีงามและถูกต้องทำให้สังคมมีระเบียบ ร่วมใจรักษาประเพณีของท้องถิ่นและสามารถดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ เป็นป่าไม้ของชุมชนที่มีความสมดุลของระบบนิเวศน์ เป็นมรดกลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป

3) พิธีกรรมบวงสรวง มีความเป็นมา หลักการ กระบวนการ วิธีการ โดยสรุป ได้แก่ (1) ความเป็นมา มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เกิดจากความพยายามของมนุษย์ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต (2) หลักการ ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละกลุ่มคน แต่โดยทั่วไปจะเน้นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยเครื่องเซ่นไหว้ การสวดมนต์ หรือการทำพิธีกรรมต่าง ๆ และ (3) กระบวนการ มีขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การเตรียมสถานที่ การเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ การทำความสะอาดร่างกาย การสวดมนต์ และการถวายเครื่องเซ่นไหว้ และ 4) วัตถุประสงค์ของพิธีกรรมบวงสรวงส่วนใหญ่มักจะมีแนวโน้มหรือโน้มเอียงไปในด้านของการ (1) ขอพร ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา (2) ขอบุญ ขอบุญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประทานพรให้ (3) แก้งาน เป็นการตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จ (4) ป้องกันภัย ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองป้องกันจากภัยอันตราย และ (5) สร้างขวัญกำลังใจ ช่วยให้ผู้ประกอบพิธีรู้สึกอุ่นใจและมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Prasobrerik Charuwatho (Rattanayong) (2007) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ แนวความคิดเรื่องการบูชาในพระพุทธศาสนา” การศึกษาพบว่า การบูชาเป็นหลักธรรมสำคัญ ประการหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นมงคลอันสูงสุด พื้นฐานสำคัญของการบูชาเกิดจากการที่มนุษย์ได้เห็น ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เชื่อว่าเป็นอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็น ที่มีอำนาจเหนือตนแล้วมนุษย์เกิด กลัวภัย หวังความปลอดภัยในชีวิต จึงทำการอ้อนวอนบูชา นอกจากนี้แล้ว ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการบูชา แต่ความเชื่อ ความเลื่อมใสที่ตื้นเขินจะต้องมี ปัญญาเป็นเครื่องกำกับด้วย จึงจะเป็นความเชื่อ ความเลื่อมใสที่ถูกต้องแท้จริง ดังนั้น หลักธรรมที่ส่งเสริมให้ มีการบูชา ได้แก่ สาราณียธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้คนในสังคมมีการบูชากัน เคารพนับถือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และอภิธานียธรรม คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อม คือมีแต่ความเจริญ เป็นหลักธรรมที่จะช่วยเสริมสร้างให้มีการบูชากันตามลำดับผู้ใหญ่ผู้น้อย สอนให้รู้จักเคารพ กราบไหว้ผู้หลักผู้ใหญ่ ทำให้เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตนและมีสัมมาคารวะ แนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมในพิธีการทำเทวตาพลี

1) พิธีกรรมบวงสรวง สะท้อนถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ (1) ความกตัญญู การขอบุญในสิ่งที่ได้รับ (2) การให้ทาน การถวายเครื่องเซ่นไหว้ (3) การทำบุญ การสร้างกุศล (4) ความเชื่อในกรรม เชื่อว่าการกระทำของมนุษย์จะส่งผลต่อชีวิต และ (5) ความไม่ประมาท การตระหนักถึงความไม่แน่นอนของชีวิต

2) พิธีกรรมการบวงสรวงเป็นกุศโลบายที่ใช้ในการพัฒนาสันติในสังคมไทยได้ ดังนี้ (1) สร้างความสามัคคี การร่วมกันประกอบพิธีกรรมทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน (2) ลดความขัดแย้ง การให้ความสำคัญกับสิ่งที่ทุกคนเชื่อร่วมกัน ช่วยลดความขัดแย้ง (3) สร้างความสงบสุข การประกอบพิธีกรรมอย่างสงบและเรียบร้อย สร้างบรรยากาศที่สงบสุข 3) พิธีกรรมบวงสรวงจะมีประสิทธิผลต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ประกอบด้วย (1) ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (2) ความตั้งใจ ความตั้งใจจริงในการประกอบพิธี (3) ความบริสุทธิ์ใจ การกระทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ และ (4) การปฏิบัติตน การปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอน

4) สิ่งที่เกี่ยวข้องพิธีคาคหวังจากพิธีกรรมบวงสรวงที่ตนเองได้เข้าร่วม คือ (1) ความอุ่นใจ รู้สึกอุ่นใจและปลอดภัย (2) ความสำเร็จ หวังจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา (3) ความสุข หวังจะได้รับความสุขความเจริญ (4) การคุ้มครอง หวังจะได้รับการคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้าย และ (5) การให้อภัย หวังจะได้รับการให้อภัยจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ 5) พิธีกรรมบวงสรวงกับยุคปัจจุบัน ควรปฏิบัติโดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ปรับเปลี่ยนรูปแบบของพิธีกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความเหมาะสม หลีกเลี่ยงความเชื่อที่ผิด ๆ หรือการนำไป

ผูกโยงกับเรื่องมงาย เน้นคุณค่าทางจิตใจมากกว่าพิธีกรรมภายนอก ส่งเสริมความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน ที่ถูกต้อง และรักษาสีงแวดล้อม เลือกใช้เครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลี ในพิธีกรรมการทำเทวดาพลีผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวดาพลีบริษัทเจ้าสัวกรุงลงกา 519 จำกัด หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักบุญสิกขา 3 และหลักพิธีกรรม ข้อว่าด้วยเทวดาพลี และหลักอนุสติ 10 ข้อว่าด้วยเทวดาอนุสติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuwanon (2002) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปหลวงพ่อสองพี่น้อง กรณีศึกษาบ้านหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ในด้านความเชื่อและ ความศรัทธาพบว่า ชาวตำบลหนองเขียดและประชาชนในเขตใกล้เคียงได้มีความเชื่อ และความศรัทธาในองค์พระพุทธรูปหลวงพ่อสองพี่น้องมากเกี่ยวกับแรงบันดาลให้สำเร็จดังความปรารถนาของผู้มาบนบานให้ประสบความสำเร็จในเรื่อง ของลาภยศ การศึกษา คติความ และความสุขในครอบครัว เป็นต้น ด้านพิธีกรรมพบว่า พิธีกรรมที่สำคัญ เกี่ยวกับพระพุทธรูปหลวงพ่อสองพี่น้อง คือ พิธีอัญเชิญลงมาจากยอดพระธาตุ พิธีบูชาบวงสรวง พิธีสงฆ์ พิธีแห่ไปตามหมู่บ้าน พิธีอัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้บนยอดพระธาตุ ตลอดจนพิธีบนบานและพิธีแก้บน เป็นต้น

3) เพื่อนำเสนอการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธี ผลการศึกษาการจัดการพิธีกรรมการทำเทวดาพลีโดยพุทธสันติวิธี พบว่าควรประกอบไปด้วยหลัก 5 ประการ ดังนี้ 1) รักษาแก่นแท้ หมายถึง ควรรักษาแก่นแท้ของการแสดงความเคารพและศรัทธาต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเน้นความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติพิธีกรรม 2) ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง หมายถึง ควรเลิกการบูชาสัตว์และเปลี่ยนมาใช้สัญลักษณ์ที่ไม่เบียดเบียน เช่น การถวายดอกไม้ ผลไม้ หรือธูปเทียนแทน 3) สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม หมายถึง ให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจนจะช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติพิธีกรรม การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับยุคสมัย 4) ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ หมายถึง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร และ 5) ผสานกับหลักบุญสิกขา 3 หมายถึง หลักทาน ศีล ภาวนา หรือบุญสิกขา มีการให้ทาน การนั่งสมาธิก่อนหรือหลังพิธี การสวดมนต์ร่วมกัน หรือการเจริญสติในระหว่างพิธีกรรม เพื่อเสริมสร้างความสงบสุขในจิตใจ การใช้พิธีกรรมเป็นโอกาสในการปฏิบัติธรรม การใช้พิธีกรรมเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความรู้และปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาพราหมณ์และหลักพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับ Phramaha Prasobrerker Charuwatho (Rattanayong) (2007) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการบูชาในพระพุทธศาสนา” การศึกษาพบว่า การบูชาเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นมงคลอันสูงสุด พื้นฐานสำคัญของการบูชาเกิดจากการที่มนุษย์ได้เห็น ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เชื่อว่าเป็นอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็น ที่มีอำนาจเหนือตนแล้วมนุษย์เกิด กลัวภัย หวังความปลอดภัยในชีวิต จึงทำการอ้อนวอนบูชา นอกจากนั้นแล้ว ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการบูชา แต่ความเชื่อ ความเลื่อมใสที่ดีนั้นจะต้องมี ปัญญาเป็นเครื่องกำกับด้วย จึงจะเป็นความเชื่อ ความเลื่อมใสที่ถูกต้องแท้จริง ดังนั้น หลักธรรมที่ส่งเสริมให้ มีการบูชา ได้แก่ สาราณียธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้คนในสังคมมีการบูชากัน เคารพนับถือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และอธิปไตยธรรม คือ ธรรมไม่เป็นที่ยึดแห่งความเลื่อม คือมีแต่ความเจริญ เป็นหลักธรรมที่จะช่วยเสริมสร้างให้มีการบูชากันตามลำดับผู้ใหญ่ผู้น้อย สอนให้รู้จักเคารพ กราบไหว้ผู้หลักผู้ใหญ่ ทำให้เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตนและมีสัมมาคารวะ

สรุป

พิธีกรรมบวงสรวงกับยุคปัจจุบันพบว่า มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมและมีแนวโน้มเป็นไปในลักษณะส่งเสริมความเชื่อที่ผิด ๆ หรือการนำไปผูกโยงกับเรื่องงมงาย หรือเห็นคุณค่าของวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจและไม่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง รวมถึงไม่เป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาทิ เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของมนุษย์ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อขอพร ขอบคุณ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งเหล่านั้น พิธีกรรมนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อส่วนบุคคล ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่โดยรวมแล้วมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความอุ่นใจและความมั่นคงในชีวิต

หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาทิ ผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการจัดการวัฒนธรรมในพิธีกรรมการทำเทวตาทิ พบว่า 1) หลักโศคาทียะ หรือ โศคาทียะ 5 (ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโศคาทียะ หรือ เหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือ ในการที่จะมีหรือครอบครองโศคาทียะ) ข้อว่าด้วยการทำพลี 5 อย่าง ก. ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ ข. อติถิพลี ต้อนรับแขก ค. ปุพเพตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ง. ราชพลี บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากรเป็นต้น จ. เทวตาทิ ถวายเทวตา คือ สักการะบำรุงหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชา ตามความเชื่อถือ 2) หลักอนุสติ 10 (ความระลึกถึง, อารมณ์อันควรระลึกถึงเนื่อง ๆ ข้อว่าด้วยเทวตานุสติ (ระลึกถึงเทวตา คือ น้อมจิตระลึกถึงเทวตาทั้งหลายที่ตนเคยรู้และพิจารณาเห็นคุณธรรมอันทำบุคคลให้เป็นเทวดานั้น ๆ ตามที่มีอยู่ในตน และ 3) หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ คือ ทาน ศีล ภาวนา ส่วน การจัดการพิธีกรรมการทำเทวตาทิโดยพุทธสันติวิธี พบว่าควรประกอบไปด้วยหลัก 5 ประการ ดังนี้ 1) รักษาแก่นแท้ หมายถึง ควรรักษาแก่นแท้ของการแสดงความเคารพและศรัทธาต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเน้นความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติพิธีกรรม 2) ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง หมายถึง ควรเลิกการบูชาอัฐิและเปลี่ยนมาใช้สัญลักษณ์ที่ไม่เบียดเบียน เช่น การถวายดอกไม้ ผลไม้ หรือธูปเทียน 3) สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม หมายถึง ให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจนจะช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติพิธีกรรม การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับยุคสมัย 4) ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ หมายถึง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร และ 5) ผสานกับหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ หลักทาน ศีล ภาวนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การจัดการในพิธีกรรมการทำเทวตาทิโดยพุทธสันติวิธี นับว่าเป็นการเอื้อเพื่อต่อสังคมที่สงบสุขจากการจัดการพิธีกรรมทำเทวตาทิโดยพุทธสันติวิธี ไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงรูปแบบพิธีกรรมให้ทันสมัย แต่ยังเป็นการสร้างสรรค์สังคมที่น่าอยู่และยั่งยืน โดยมีหลักการของพุทธธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ขยายวงกว้าง โดยเฉพาะในประเด็นการประกอบพิธีกรรมบวงสรวง มีความเป็นมา หลักการ กระบวนการ วิธีการของพิธีบวงสรวงอย่างไร ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

แนวคิดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการในพิธีการทำเทวตาทิ พิธีกรรมบวงสรวงกับยุคปัจจุบันเป็นประเด็นที่ยังคงท้าทายว่าเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ควรปฏิบัติโดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ปรับเปลี่ยนรูปแบบของพิธีกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความเหมาะสม หลีกเลี่ยงความเชื่อที่ผิด ๆ หรือการนำไปผูกโยงกับเรื่องงมงาย เน้นคุณค่าทางจิตใจมากกว่าพิธีกรรมภายนอก ส่งเสริมความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน

ที่ถูกต้อง และรักษาสีงแวดล้อม เลือกใช้เครื่องเซ่นไหว้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ ก็ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมต่อการปฏิบัติตนต่อพิธีกรรมในศาสนาต่าง ๆ
2. อิทธิพลของพิธีกรรมทางความเชื่อที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจของสังคม
3. ศึกษาวิเคราะห์เทวตาทิเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข
4. ศึกษาความเชื่อและผลจากการเข้าร่วมพิธีกรรมเทวตาทิ
5. คุณค่าและประโยชน์ของความเชื่อในพิธีกรรมทางศาสนาและไม่ใช่ศาสนา

References

- Nuchit, P. (2006). *Rituals and Beliefs Concerning the House-Raising Ritual of the City Pillar Shrine, Phra Wo Phra Ta, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province*. (Master's Thesis). Loei Rajabhat University. Loei.
- Phrakusirirattananuwat et al. (2012). *Vows and Sacrifices: Concepts, Principles and Influences on Thai Society*. (Research Report). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Prasobrerker Charuwatho (Rattanayong). (2007). *The Analytical Study of the Concept of Worship in Buddhism*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Bangkok.
- Phuwanon, W. (2002). *Beliefs and Rituals Regarding the Buddha Image of Luang Por Song Phi Nong: A Case Study of Ban Nong Khiat, Chum Phae District, Khon Kaen Province*. (Master's Thesis). Loei Rajabhat University. Loei.
- Royal Institute. (2011). *Royal Institute Dictionary B.E. 2554*. Bangkok: Nanmeebooks.
- Saenglap, S. (2003). *Beliefs and rituals regarding Chao Pho Phraya Srithon of the Nong Bua Sub-District Community, Phu Ruea District, Loei Province*. (Master's Thesis). Loei Rajabhat University. Loei.